

Forfatter: Brorson, Hans Adolph

Titel: Svane-Sang ; Lissabon ; Mindre digte ; Prosaskrifter ; Tillæg : Paul Diderichsen: Filologisk redegørelse. Arthur Arnholtz: Brorsons vers- og sangkunst. - 1956

Citation: Brorson, Hans Adolph: "Svane-Sang ; Lissabon ; Mindre digte ; Prosaskrifter ; Tillæg : Paul Diderichsen: Filologisk redegørelse. Arthur Arnholtz: Brorsons vers- og sangkunst. - 1956", i Brorson, Hans Adolph: *Svane-Sang ; Lissabon ; Mindre digte ; Prosaskrifter ; Tillæg : Paul Diderichsen: Filologisk redegørelse. Arthur Arnholtz: Brorsons vers- og sangkunst. - 1956*, 1951-56, s. 518. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-brorson03grval-shoot-idm140139952897120.pdf> (tilgået 19. april 2024)

Anvendt udgave: Svane-Sang ; Lissabon ; Mindre digte ; Prosaskrifter ; Tillæg : Paul Diderichsen: Filologisk redegørelse. Arthur Arnholtz: Brorsons vers- og sangkunst. - 1956

IX

12 (295): *Hvorledes går det her?*

Rosenknopstrofen (jeg kalder den således efter Stubs »Du dejlig rosenknop«) har været et af rokokoenes yndlingsmetre. Inden for den verdslige sang benyttedes strofen 7 gange af Stub, 5 gange af Sperontes og 15 gange hos Graae (heraf 4 Stub'ske samt fordanskningen af »Ich bin nun, wie ich bin«). Til det markante metrum kendes tre melodier herhjemme, en af S. S. Weise i hans »Syngende nymfekor« (1753) til »Jeg en hyrdinde er«; en i Thielos »Den borgerlige hovmesterinde« (1759; variant hos Ny. Ras. I, 28; restaureret af F. Viderø til GDV. II, 16) til »En ærlig ven er rar«; og en, omtalt af Fr. Barfod (i hans udgave af Stubs digte 1852, s. LXXV, noten) under betegnelsen »Jeg laver tynd caffè«. I sin afhandling »Til Ambr. Stub« (Analyser og problemer I, 1933, s. 282) foreslår Brix, at denne sidste melodi skulle være Sperontes' »Murky« til »Ich bin nun, wie ich bin« (I, 33), og at Brorson skulle have overtaget den til sin påsketerzet fra en af Stubs verdslige viser.

Mod Brix's antagelse strider et forhold, som ikke tidligere har været fremdraget: Til dette ene Svanesangsdigt har Brorson egenhændigt angivet melodi i manuskriptet til påskeprædikenen (jf. s. 510): »Nur frisch zum Himmel zu«. Grev Heinr. Ernst zu Stolberg-Wernigerodes salme i samme metrum: »Fort, fort, 519

zum Himmel zu« findes i »Wernigerödisches Gesangbuch«, dog ikke i 1. og 2. udgave 1735/38 (de eneste, som Kgl. bibl. ejer), men kun i den ny samling, Halle 1767. Her skal den (iflg. Z. 8438) være ledsaget af 2 anonyme melodier, den ene så ariemæssigt forsiret, at Zahn undlader at gengive den. Den anden melodi passer hverken til Stolbergs eller Brorsons tekster; den har de fornødne 13 linier, men gentager straks lin. 1-4, mens teksterne kræver lin. 2-5 gemt til et afsluttende da capo. Over for denne uomtvistelige vansiring og melodiernes sene fremkomst tør man da vist slutte, at Brorson vel har kendt Stolbergs tekst, men nok til en mere passende melodi. Hans egne tegn for da capo'et (i ms.) stemmer da heller ikke med Wernigerodebogen, men med tilskriverne i Univ.bibl.s førstetryk (jf. s. 496 og 510).

Til Brorsons versform passer derimod de 3 førstnævnte verdslige melodier, og af disse har endvidere Sperontes' »Murky« (som Brix antog) størst sandsynlighed for at have været forlægget. Allerede fra 1739 benyttedes den djærvt-lystige melodi til salmer (»Seht, da ist euer Gott«, »Triumph, Viktoria! / Mein Heiland ist erstanden« - jf. Z. 8435/37/41, der ikke genkender Sperontes' original i de meddelte varianter). Til Danmark kan den være kommet med en af disse eller med Stubs (?) oversættelse af den opr. verdslige tekst »Jeg er og bli'r mig lig« (Graae I, 93). Vigtigst for os er, at Sand (I, 49 c), også uden at genkende den, har optegnet den som 6/8-variant efter almuesang på Middelfartkanten - til Brorsons påskesang. Jeg vover da at antage, at det er til Sperontes-tonen, at Brorson både har sunget Stolbergs og sit eget digt. Yderligere afklaring kan først nås, når Wernigerodebogens »anden, ariemæssige melodi« kan inddrages i sammenligningen; den hertil nødvendige 1767-udgave kan for tiden ikke skaffes fra tyske biblioteker.

520

De to andre melodier har (med deres svage mindelser om Sperontes' 2 linier kortere »Vergnügte Frühling Lust« - 2. Fortsetzung 1743, nr. 34 - jf. Z. 8436) næppe interesse i denne forbindelse. Også Sand 49 ab synes at være uden betydning. - Om Rosenknop-strofen i almindelighed, dens udbredelse i Tyskland, og om Sperontes-melodiens forhold til J. S. Bach m. m. se min afhandling »Folkelig kunstsang i Danmark« (Danmarks sanglærerforenings årsskr. f. 1947) s. 32 ff., særlig note 93 m. henvisn. til Ph. Spitta, M. Friedlaender og Edw. Buhle. - Strofer af lignende type hos Rathgeber I, 5 (7 linier), II, 11 (8 lin.) og III, 2 (12 lin.).